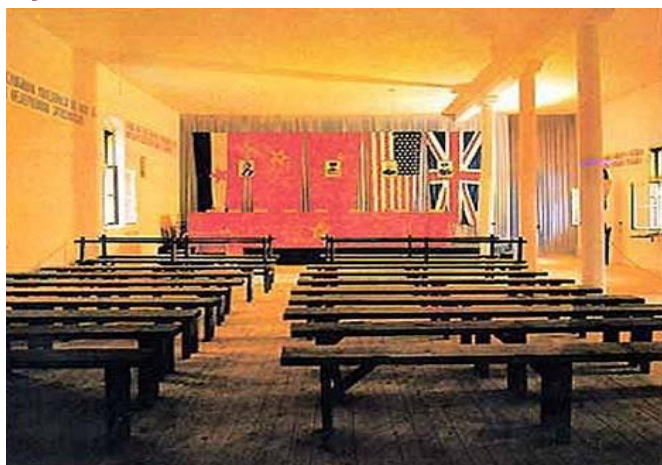

AKTET E MBLEDHJES SË PARË TË KAÇKM-së

"Në këtë moment, në këtë vend historik "Shën. Prohor Pçinski dhe në këtë ditë historike dhe të shenjtë të Ilindenit, kur po e shpall të hapur Kuvendin e Parë Antifashist, me kënaqësi dhe me sy vezullues e shoh se si janë trazuar të gjitha lumenjtë nga Pçinja e deri te Vardari, nga Mesta dhe Bistrica, është freskuar i gjithë vendi i Maqedonisë, duke dëshiruar ta lajnë nga populli i Maqedonisë turpin dhjetëvjeçar të robërisë, që nga rënia e shtetit të Samuilut e deri te shteti i ri, i ndritshëm dhe i lirë i Maqedonisë....."

Me këto fjalë delegati më i vjetër, mësuesi nga Velesi, njëkohësisht edhe veprimtari i Ilindenit, Pakno Brashnarov e hapi Mbledhjen e Parë të Kuvendit Antifashist të Çlirimit Nacional të Maqedonisë, që u zhvillua më 2 gusht të vitit 1944, në manastirin "Shën. Prohor Pçinski".

Salla e manastirit "Shën. Prohor Pçinski", ku u zhvillua Mbledhja e parë e KAÇKM-së

Në këtë mbledhje, si rezultat i pjesëmarrjes së popullit të Maqedonisë në Luftën e Dytë Botërore dhe Luftën Nacionalçlirimtare kundër Fashizmit, u kurorëzua konstituimi i shtetit të Maqedonisë, si njësi e barabartë

federale në përbërje të shtetit të porsaformuar Republika Demokratike Federative e Jugosllavisë. Me këtë janë realizuar aspiratat shekullore të popullit të Maqedonisë për lirinë nacionale dhe për krijim të shtetit personal.

Delegatet e mbledhjes së parë të KAÇKM-së, të zgjedhur nga të gjitha krahinat e Maqedonisë etnografike, të të gjitha shtresave sociale, besimeve dhe nacionaliteteve i miratuan 9 vendime historike, 4 prej të cilave kanë domethënie shtetformuese për Maqedoninë:

1. Vendimi për KAÇKM-në si organi popullor më i lartë, suprem, ligjvënës dhe ekzekutiv i pushtetit shtetëror të Maqedonisë Demokratike

Me këtë akt shtetformues, në bazë të vullnetit të sovranitetit dhe të drejtës së vetëvendosjes së popullit të Maqedonisë, KAÇKM-ja është konstituuar si organ suprem, ligjvënës, ekzekutiv dhe përfaqësues i shtetit të Maqedonisë, si njësi e barabartë federale në Jugosllavinë Federale Demokratike. Në këtë mënyrë

edhe de jure proklamohet ekzistimi i shtetit të parë bashkëkohor i shtetit të Maqedonisë – Maqedonia Federale Demokratike.

Në këtë vendim është përcaktuar se funksionin ligjvënës dhe ekzekutiv i shtetit federal të Maqedonisë e kryen KAÇKM-ja, nëse atë funksion nuk e transferon te Presidiumi i tij dhe te Përfaqësia Kombëtare e shtetit të Maqedonisë (Qeveria).

KAÇKM-ja pushtetin legjislativ e kryen në seancat plenare, ndërsa midis seancave, atë funksion e kryen Presidiumi.

Pushtetin ekzekutiv e kryen nëpërmjet Presidiumit dhe nëpërmjet Përfaqësisë (Qeverisë) Kombëtare të shtetit të Maqedonisë. Përkohësisht, funksionin e Përfaqësisë (Qeverisë) Kombëtare e kryen Presidiumi.

Presidiumi zgjidhet nga KAÇKM-ja dhe për punën e vet përgjigjet para KAÇKM-së. Është i përbërë nga Presidenti, dy nënkryetarë, dy sekretarë dhe minimum prej 16 anëtarësh të tjerë.

Në pajtim me aktin e miratuar, Seanca e parë e KAÇKM-së ka zgjedhur Presidiumin (Presidencën) e KAÇKM-së, i cili, duke pasur kompetenca të mëdha (si në pushtetin legjislativ edhe në atë ekzekutiv) ka qenë organ kryesor i pushtetit.

Presidiumi i KAÇKM-së do të funksionojë deri në seancën e tretë të KAÇKM-së (14-16 prill 1945), kur KAÇKM-ja do të riemërtohet në Kuvend Popullor të Republikës Demokratike Federative të Maqedonisë, ndërsa Presidiumi i KAÇKM-së në Presidium të Kuvendit Popullor. Presidiumi i Kuvendit Popullor do të vazhdojë të kryejë funksionin legjislativ ndërmjet seancave të Kuvendit, por kompetencat ekzekutive do të barten në qeverinë e parë të formuar atëherë, si organ ekzekutiv i shtetit të Maqedonisë.

Për President i Presidiumit është zgjedhur Metodija Andonov Çento, ndërsa Panko Brashnarov dhe Emanuell Çučkov janë zgjedhur si nënkryetarë, Lubço Arsov dhe Vladimir Polezhinovski do të zgjidhen si sekretarë, ndërsa për anëtarë janë

zgjedhur: Venko Markovski, Cvetko Uzunov, Bogoja Fotev, Mihajlo Apostollski, Strahill Gigov, Petar Piruze, Kiro Petrushev, Jovan Gjorgov, Qemal Agolli, Epaminonda Pop-Andonov, Genadie Leshkov, Llazar Sokolov, Vera Aceva, Kamber Hasan, Aco Petrovski, Mlladen Georgiev Çellopečki dhe Liljana Çallovka.

Në përbërje të Presidiumit janë formuar tetë njësi, të cilat kanë pasur rolin e organeve shtetërore (ministrive) në krye me të besueshmit (ministra): punë të brendshme (Kiro Petrushev), arsim (Epaminonda Pop-Andonov), informacione (Panko Brashnarov), ekonomia popullore dhe rimëkëmbja (Llazar Sokolov), financa (Bogoja Fotev), komunikacion dhe ndërtimtari (Strahill Gigov), politikë sociale (Aco Petrovski), dhe gjyqësi (Petar Piruze).

2. Deklarata e KAÇKM-së për të drejtat themelore të qytetarit të Maqedonisë Demokratike

Ky dokument është një nga dokumentet më të rëndësishëm në historinë e Maqedonisë, dokument i cili i reflekton idetë për krijimin e një Maqedonie të lirë dhe demokratike, në të cilën të gjithë qytetarët janë të njëjtë dhe të barabartë para ligjit, pa dallim etnie, gjinie, race dhe përkatësie fetare.

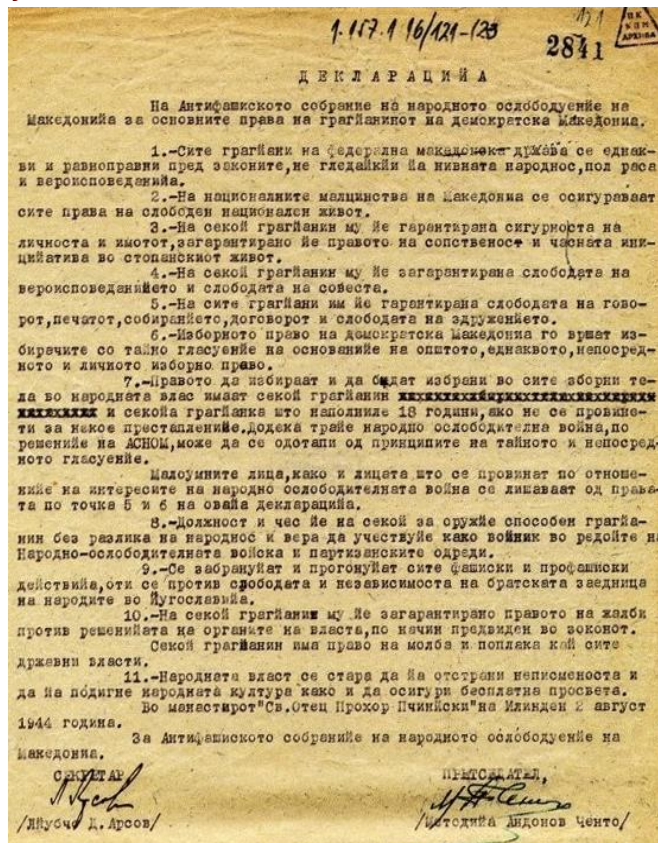
E frymëzuar nga Deklarata franceze për të drejtat dhe liritë e njeriut nga viti 1789, ndërsa e miratuar para Deklaratës Universale të të Drejtave të Njeriut të Kombeve të Bashkuara, kjo Deklaratë në mënyrë të shkurtër dhe të qartë përcakton një spektër të gjerë të të drejtave demokratike të qytetarit, të drejta të cilat janë të përfshira në kushtetutat e të gjitha vendeve demokratike.

Deklarata përmban 11 pikë, në të cilat proklamohen të gjitha të drejtat qytetare, politike, ekonomike, sociale dhe kulturore të qytetarit në shtetin federativ të Maqedonisë.

Qytetari përveç që është i barabartë para ligjit, atij i garantohet edhe siguria e personalitetit dhe prona, e drejta e pronës, liria fetare, liria e shprehjes, e shtypit, tubimit, marrëveshjes dhe liria e organizimit.

E drejta e votës është e përcaktuar si një e drejtë e përgjithshme, e barabartë, e drejtpërdrejtë dhe personale, e cila realizohet me votim të fshehtë.

Të gjithë qytetarët dhe qytetaret mbi moshën 18 vjeçare kanë të drejtë për të zgjedhur dhe për t'u zgjedhur në të gjitha organet zgjedhore të pushtetit popullor, me përjashtim të atyre që kanë qenë të dënuar për ndonjë vepër penale, personat të cilët nuk kanë aftësi për punë, ose personat të cilët janë të akuzuar për veprim kundër interesave të Luftës Nacional Çlirimtare.

Teksti origjinal i Deklaratës së KAÇKM-së për të drejtat themelore të qytetarit të Maqedonisë Demokratike

Çdo qytetari i garantohet e drejta e ankimimit kundër vendimeve të organeve të pushtetit, si dhe e drejta e lutjes dhe ankesës në të gjitha autoritetet shtetërore.

Në sferën e të drejtave sociale dhe kulturore, pushteti popullor detyrohet të eliminojë analfabetizmin dhe të ngrejë kulturën popullore, si dhe të sigurojë arsim falas.

Pakicave kombëtare u garantohen të gjitha të drejtat e jetës së lirë kombëtare, që është një tjetër konfirmim i përcaktimit të shtetit të ri të Maqedonisë për barazi të të gjitha kombeve dhe kombësive që jetojnë në të.

Me rëndësi të veçantë është edhe deklarimi i barazisë midis burrave dhe grave, gjë që për ato kushte historike paraqet një dobi

revolucionare, me qëllim për të tejkaluar varësinë e mëparshme që kanë pasur gratë.

3. Vendimi i KAÇKM-së për aplikimin e gjuhës maqedonase si gjuhë zyrtare në shtetin e Maqedonisë

Me këtë Vendim gjuha maqedonase ngrihet në shkallë të gjuhës zyrtare në shtetin e Maqedonisë, që këtij akti i jep një rëndësi shtetformuese, duke pasur parasysh faktin se shtetësia e një vendi është e paimagjinueshme pa ekzistuar gjuha zyrtare.

4. Rregullorja për punë e KAÇKM-së

Me këtë akt KAÇKM-ja i rregullon rregullat dhe procedurat për punën e vet. Në të, ndër të tjera, është përcaktuar se KAÇKM-ja mban seanca të rregullta dy herë në vit. Nëse është e nevojshme, ose me kërkesë të një të katërtës së përfaqësuesve popullorë (anëtarëve), Presidiumi thërret seanca të jashtëzakonshme. Për miratimin e vendimeve të plotfuqishme është e nevojshme pjesëmarrja e më shumë se gjysma e përfaqësuesve popullor, ndërsa vendimet konsiderohen si të miratuara, nëse për to votojnë më shumë se gjysma e përfaqësuesve që janë prezentë.

5. Vendim i KAÇKM-së për formimin e Komisionit Legjislativ në Presidiumin e KAÇKM-së

Komisioni Legjislativ i emëruar nga KAÇKM-ja përbëhet nga kryetari dhe gjashtë anëtarë, me detyrë për të përpiluar rregulla ligjore dhe për të dhënë mendime për ligjet e propozuara nga Presidiumi i KAÇKM-së, Përfaqësia (Qeveria) Kombëtare dhe përfaqësuesit popullorë.

6. Vendimi i KAÇKM-së për formimin e Komisionit Shtetëror për Përcaktimin e Shkeljeve që kanë bërë pushtuesit dhe bashkëpunëtorët e tyre

Ky Komision është formuar nga Presidiumi i KAÇKM-së, i cili i emëron edhe anëtarët e tij, me detyrë që të identifikojnë shkeljet që janë bërë dhe për të gjetur dhe kapur të gjithë personat të cilët, gjatë pushtimit kanë vepruar në kundërshtim me interesat kombëtare.

7. Vendim i KAÇKM-së për miratimin e vendimeve, urdhrave dhe obligimeve të lëshuara nga Shtabi Kryesor UNÇ-së dhe NjPM-së

Me këtë Vendim KAÇKM-ja i konfirmon të gjitha aktet e miratuara deri në mbajtjen e seancës së parë, kështu Shtabit Kryesor të UNÇ-së dhe NjPM-së (Ushtrisë Nacionale Çlirimtare dhe Njësiteve Partizane të Maqedonisë) dhe Këshillit Iniciativë për thirrjen e KAÇKM-së u jepet e drejta e organeve të pushtetit popullor, ndërsa ky akt merr karakterin e një akti shtetëror-juridik.

8. Vendimi i KAÇKM-së për dhënien e mirënjohjes Ushtrisë Nacionale Çlirimtare

Me këtë akt u jepet mirënjohje luftëtarëve të Ushtrisë Nacionale Çlirimtare, si dhe Shtabit Kryesor të UNÇ-së dhe NjPM-së për menaxhimin me sukses të operacioneve gjatë luftës kundër armiqve të popullit dhe për aktivitetet politike që kanë të bëjnë me ndërtimin e pushtetit popullor demokratik.

9. Vendim i KAÇKM-së për shpalljen e Ilindenit – 2 Gusht si festë popullore shtetërore e shtetit të Maqedonisë

Ky Vendim ka, gjithashtu, rëndësinë e shtetformimit dhe me këtë vendim, Ilindenit

shpallet si festë shtetërore, si një simbol i të gjitha luftërave të popullit të Maqedonisë për çlirim përfundimtar nga robëria shekullore dhe krijimin e një shteti të lirë, sovran dhe federal të Maqedonisë.

Përveç nëntë akteve të miratuara, populli i Maqedonisë, nga seanca e parë e KAÇKM-së është njoftuar për vendimet e miratuara të KAÇKM-së, si dhe për Manifestin.

Populli i Maqedonisë njoftohet se është mbajtur seanca e parë e KAÇKM-së dhe janë vendosur themelet e shtetit federal të Maqedonisë në federatën e re të Jugosllavisë. Në njoftimin janë theksuar edhe të gjitha vendimet e miratuara në Kuvendin e mbajtur shtetformues, ndërsa është bërë thirrje për mobilizim të përgjithshëm të popullit të Maqedonisë dhe kombësive për fitore përfundimtare – për liri.

Manifesti paraqet një shpallje për lirinë kombëtare të popullit të Maqedonisë dhe për krijimin e shtetit të Maqedonisë. Në këtë dokument historik është bërë një përmbledhje e luftës së vështirë për lirinë e popullit të Maqedonisë nga Kryengritja e Ilindenit dhe Republika e Krushevës, si dhe lufta nacionalçlirimtare kundër pushtuesve fashistë, rezultati i të cilit është krijimi i shtetit të parë të lirë të Maqedonisë.

1944, 2 август, манастир „Св. Прохор Пчински“

РЕШЕНИЕ ДОНЕСЕНО НА ПРВОТО ЗАСЕДАНИЕ НА АСНОМ ЗА
ПРОГЛАСУВАЊЕ НА АСНОМ КАКО ВРХОВНО, ЗАКОНОДАВНО
И ИЗВРШНО НАРОДНО ПРЕТСТАВНИЧКО ТЕЛО И НАЈВИСОК
ОРГАН НА ДРЖАВНАТА ВЛАСТ НА ДЕМОКРАТСКА
МАКЕДОНИЈА.

РЕШЕНИЕ

на Антифашиското собрание на народното ослободување на
Македонија како врховно законодателно и исполнително
народно претставително тело и највисок орган на државната
власт на демократска Македонија (АСНОМ)¹

Чл. 1

Основајќи се на суверената воља и правото на самоопределение на народот на Македонија, чии верни толкователи представителите во ова Собрание, а во согласие со решенијата донесени на II заседание на АВНОЈ (Антифашистичкото веќе на народното ослободување на Југославија) во град Јајце 29 ноември 1943 година Антифашското собрание на народното ослободување на Македонија (АСНОМ) се конституира во врховно законодателно и исполнително претставително тело на Македонија и на македонската држава, како равноправна федерална единица во демократска федеративна Југославија.

Чл. 2

АСНОМ ја врши законодалната и исполнителната функција на македонската федерална држава, до колку таа функција не ја префрлил на својот Президиум и на Народното правителство на македонската држава.

Чл. 3

АСНОМ го образуваат народните претставители, без разлика на народност, вероисповедание, пол, раса и политическо-партијска припадност, кои се дали доказателство, оти ја прихваќат борбата за самостојателност и слобода на народот на Македонија и народно-ослободителната борба на сите останали народи во Југославија, а покрај това се непомирливи непријатели на окупаторот и неговите помагачи.

Чл. 4

Законодалната власт АСНОМ ја врши на своите пленарни заседанија, а во времето меѓу заседанијата таја власт ја врши преку Президиумот.

Исполнителната власт АСНОМ ја врши преку својот Президиум и преку Народното правителство на македонската држава.

Чл. 5

АСНОМ и Народното правителство на македонската држава се врховни органи на народната власт во македонската држава како федерална единица во федеративна Југославија.

Имајќи го пак предвид сегашното развитие на народно-ослободителната борба и степенот на изградувањето на власта во обштата држава, а како уште ги нема сите услови за образованието на Народното правителство на македонската држава, функцијата на Народното правителство ќе ја врши времено ПРЕЗИДИУМОТ на АСНОМ.

¹ „Службен весник на Федералната единица Македонија во Демократска и Федеративна Југославија“ бр. 1/1945, издаден на 18 февруари 1970 година, по повод прославувањето на 25-годишнината од Првото заседание на АСНОМ

Чл. 6

АСНОМ си избира свој Президиум, кој е составен од претседател, два подпретседатела, два секретара и најмалку други 16 (шеснаесет) члена.

Чл. 7

За својата работа Президиумот одговара пред АСНОМ.

Чл. 8

Сите законодателни решенија на АСНОМ и неговиот Президиум се објавуваат со потписите на претседателот и секретарот на АСНОМ, односно на неговиот Президиум.

Чл. 9

На територијата на Македонија важат законите на федералната македонска држава и законите на федеративна и демократска Југославија.

Чл.10

До формирањето на Народното правителство на македонската држава при Президиумот на АСНОМ се образува нужен број оддели за разните гранки на државното управление.

Секој оддел се управува од начелник на одделот. Началникот на одделот ги води работите на одделот, под раководството и контролата на член од Президиумот, на кого и одговара.

Чл. 11

Народното правителство на македонската држава односно до неговото образование Президиумот на АСНОМ, има функцијата на народно правителство, основајќи се на решенијата на АСНОМ, а во согласие со решенијата на АВНОЈ, како и заповедите и решенијата на Националниот комитет на ослободуењето на Југославија, донесува заповеди и решенија и го контролира нивното спроведување во македонската држава.

Чл. 12

Народното правителство на македонската држава, односно до неговото образование Президиумот на АСНОМ, има право да ги отфрли заклученијата и заповедите на сите народноослободителни одбори, ако не се во склад со законите на македонската држава.

Чл. 13

Работите на секое заседание на Собранието ги води Работното претседателство, избрано само за тоа заседание. Ова претседателство е составено од претседател, подпретседател два секретара и најмалку 5 члена.

За секое заседание се избира и верификациона комисија составена од 5 члена.

Новото заседание го отвара Претседателот на претходното заседание, предлагајќи избор на ново работно претседателство.

Чл. 14.

Ова решение влегува веднага во сила.

Во манастирот „Св. отец Прохор Пчински“ на ИЛИНДЕН, 2 август 1944 година.

За Антифашиското собрание на народното ослободуење на Македонија.

Секретар:

Љупчо Д. Арсов

Љ. Арсов, с. р.

Претседател:

Методи Андонов-Ченто

М. А. Ченто, с. р.

1944, 2 август, манастир „Св. Прохор Пчински“

ДЕКЛАРАЦИЈА ДОНЕСЕНА НА ПРВОТО ЗАСЕДАНИЕ НА АСНОМ
ЗА ОСНОВНИТЕ ПРАВА НА ГРАЃАНИТЕ НА ДЕМОКРАТСКА МАКЕДОНИЈА

ДЕКЛАРАЦИЈА

на Антифашиското собрание на народното ослободување на
Македонија за основните права на граѓанинот
на демократска Македонија²

1. Сите граѓани на федералната македонска држава се еднакви и равноправни пред законите, не гледајќи нивната народност, пол, раса и вероисповеданије.

2. На националните малцинства на Македонија се осигурават сите права на слободен национален живот.

3. На секој граѓанин му е гарантирана сигурноста за личноста и имотот, загарантирано е правото на сопственост и часната иницијатива во стопанскиот живот.

4. На секој граѓанин му е загарантирана слободата на вероисповеданието и слободата на савеста.

5. На сите граѓани им се гарантира слободата на говорот, печатот, собирањето, договорот и слободата на дружението.

6. Изборното право на демократска Македонија го вршат избирачите со тајно гласување на основаше на општото, еднаквото, непосредното и личното изборно право.

7. Правото да избират и да бидат избирани во сигге изборни тела во народната власт имајат секој граѓанин и секоја граѓанка кој се наполниле 18 години, ако не се провинени за некоје престапение. До дека траје народно-ослободителната војна, по решение на АСНОМ, може да се отстапи от принципите на тајното и непосредното гласување.

Малоумните лица, како и лицата кои са провинат по отношение на интересите на народно-ослободителната војна, се лишавајат од правата по точка 5 и 6 на оваја декларација.

8. Должност и чест е на секој за оружје способен граѓанин, без разлика на народност и вера, да учествуе како војник во редовите на народно-ослободителната војска и партизанските одреди.

9. Се забрануваат и прогонуваат сите фашиски и профашиски дејствија, оти са против слободата и независноста на братската заедница на народите во Југославија.

10. На секој граѓанин му е загарантирано правото на жалба против решенијата на органите на власта по начин предвиден во законот. Секој граѓанин има право на молба и поплака кај сите државни власти.

11. Народната власт се стара да отстрани неписменоста и да ја подигне народната култура како и да осигура бесплатна просвета.

Во манастирот „Св. Отец Прохор Пчински“, на ИЛИНДЕН, 2 август 1944 година.

ЗА АНТИФАШИСКОТО СОБРАНИЕ НА НАРОДНОТО ОСЛОБОДУЕЊЕ НА
МАКЕДОНИЈА

Секретар,

Љупчо Арсов, с. р.

Председател,

Методија Андонов-Ченто, с. р.

² „Службен весник на Федералната единица Македонија во Демократска и Федеративна Југославија“ бр.1/1945, издаден на 18 февруари 1970 година, по повод прославувањето на 25-годишнината од Првото заседание на АСНОМ

1944, 2 август, манастир „Св. Прохор Пчински“

РЕШЕНИЕ НА ПРВОТО ЗАСЕДАНИЕ НА АСНОМ
ЗА ВОВЕДУВАЊЕ НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК
КАКО СЛУЖБЕН ЈАЗИК ВО МАКЕДОНСКАТА ДРЖАВА

РЕШЕНИЕ

на Антифашиското собрание на народното ослободуење на
Македонија за заведуење на македонскиот јазик како
служебен јазик во македонската држава³

Чл. 1

Во македонската држава како служебен јазик се заведува народниот македонски јазик.

Чл. 2

Ова решение влегуе веднага во сила.

Во манастирот „Св. отец Прохор Пчински“, на ИЛИНДЕН 2 август 1944 година.

За Антифашиското собрание на народното ослободуење на Македонија.

Секретар:

Љупчо Д. Арсов, с. р.

Претседател:

Методи Андонов-Ченто, с. р.

³ „Службен весник на Федералната единица Македонија во Демократска и Федеративна Југославија“ бр.1/1945, издаден на 18 февруари 1970 година, по повод прославувањето на 25-годишнината од Првото заседание на АСНОМ

1944, 2 август, манастир „Св. Прохор Пчински“

ПРАВИЛНИК ЗА РАБОТА НА АСНОМ, ДОНЕСЕН
НА I ЗАСЕДАНИЕ НА АСНОМ

П РА В И Л Н И К З А Р А Б О Т А

На Антифашиското собрание на народното ослободуење
на Македонија⁴

Член 1

АСНОМ се собира по позив на Президиумот на редовно и прекоредно заседание.

Член 2

АСНОМ се собира на редовно заседание по правило два пати годишно. На редовно заседание Президиумот поднесува доклад за својата работа.

Член 3

Прекоредно заседание на АСНОМ свикуе Президиумот по потреба или по тражењето на една четвртина претставители. Своето тражење претставителите го поднесуваат на Президиумот. Во предложението за свикуење на прекоредното собрание се назначуваат дневниот ред и конкретните предложенија.

Член 4

Заседанието на Собранието го отвара претседателот на АСНОМ, а седниците на заседанието ги раководи работното претседателство, избрано на самото заседание.

Член 5

Верификационата комисија утврдуе правилноста на мандатите на народните претставители, установуе дали има кворум и дали се претставителите правилно повикани на прекоредно заседание и за најденото поднесуе свој доклад и предложена. По тој доклад Собранието решава за признанието на мандатот на секој претставител и за натамошната работа.

Член 6

На секоје заседание секретарите на АСНОМ, со помошта на потребен број технички лица, водат записник за седниците на заседанието. Записникот го потпишуе претседателот и секретарите на АСНОМ.

Член 7

За секоја точка на дневниот ред и за секој е предложение се расправуе и решава отделно.

Член 8

Секој претставител е должен да присуствуе на седниците на Собранието и има право да учествува во дискусиите и да прави предложенив.

Претседателот има право, по потреба, да ограничи времето на говорот. Ако настане спор, за тоа ограничување, решава Собранието.

⁴ „Службен весник на Федералната единица Македонија во Демократска и Федеративна Југославија“ бр.1/1945, издаден на 18 февруари 1970 година, по повод прославувањето на 25-годишнината од Првото заседание на АСНОМ

Член 9

Собранието може да донесе полноважни решения, ако на заседанието присуствуе повеќе од половината народни представители.

Член 10

Предложението се смета примено, ако за него гласуват повеќе от половината присуствени пред-ставители. Ако се гласовите поделени, се смета оти предлогот не е примен. Начинот на гласувањето го определуе председателот, што е раководи седницата. Ако настане спор, решава Собранието.

Член 11

АСНОМ, односно Президиумот, решава за примањето на нови представители, народни борци и дејци на народно ослободителното движение се до тогај, до дена не бидат распишани општи избори за представители на АСНОМ.

Член 12

Народните представители не може да бидат затворени ни предадени на суд без согласието на Собранието, односно на Президиумот во време кога Собранието не заседава, освен во случај на предателство и кога се затчени при вршење на тешки престап лени ја.

Член 13

Овој правилник за работа влегуе веднага во сила.

Во манастирот „Св. Отец Прохор Пчински“, на ИЛИНДЕН, 2 август 1944 година.

ЗА АНТИФАШИСКОТО СОБРАНИЕ НА НАРОДНОТО ОСЛОБОДУЕЊЕ НА
МАКЕДОНИЈА

Секретар,

Љупчо Арсов, с. р.

Председател,

Методија Андонов-Ченто, с. р.

1944, 2 август, манастир „Св. Прохор Пчински“

РЕШЕНИЕ ОД ПРВОТО ЗАСЕДАНИЕ НА АСНОМ
ЗА ФОРМИРАЊЕ ЗАКОНОВНА КОМИСИЈА ПРИ
ПРЕЗИДИУМОТ НА АСНОМ

РЕШЕНИЕ

На АСНОМ за образување на законодателна комисија при
Президиумот на АСНОМ⁵

Член 1

Образува се законодателна комисија при Президиумот на АСНОМ.

Член 2

Законодателната комисија е составена од председател и 6 члена. Ова комисија е именује Президиумот на АСНОМ.

Член 3

Законодателната комисија претресуе и дава мнение по законопроектите, донесени по иницијативата на Президиумот на АСНОМ, Народното правителство и поедините представители. а и самата изработуе законски проекти. Својот доклад за поедините законски проекти комисијата го поднесуе на АСНОМ, односно на Президиумот на АСНОМ.

Член 4

Ова решение вдегуе веднага во сила.

Во манастирот „Св. Отец Прохор Пчински“, на ИЛИНДЕН, 2 август 1944 година.

ЗА АНТИФАШИСКОТО СОБРАНИЕ НА НАРОДНОТО ОСЛОБОДУЕЊЕ НА
МАКЕДОНИЈА

Секретар,
Љупчо Арсов, с. р.

Председател,
Методија Андонов-Ченто, с. р.

⁵ „Службен весник на Федералната единица Македонија во Демократска и Федеративна Југославија“ бр.1/1945, издаден на 18 февруари 1970 година, по повод прославувањето на 25-годишнината од Првото заседание на АСНОМ

1944, 2 август, манастир „Св. Прохор Пчински“

РЕШЕНИЕ ОД ПРВОТО ЗАСЕДАНИЕ НА АСНОМ ЗА ФОРМИРАЊЕ
ДРЖАВНА КОМИСИЈА ЗА УТВРДУВАЊЕ ПРЕСТАПИТЕ
НА ОКУПАТОРИТЕ И НИВНИТЕ СОРАБОТНИЦИ

РЕШЕНИЕ

На Антифашиското собрание на народното ослободување на
Македонија за образување на државна комисија за
утврдување престаплението на окупаторите и нивните помагачи⁶

Член 1

При Президиумот на АСНОМ се образува државна комисија за утврдување престапленијата, направени од окупаторите и нивните помагачи во течение на војната.

Член 2

Задачата на Комисијата ќе биде да утврди престапленијата, да ги пронајде и приведе за казание сите оние лица, одговорни за престапленијата направени во Македонија за времето на окупацијата.

Член 3

Президиумот на АСНОМ ќе именује членовите на оваја комисија веднага.

Член 4

Ова решение влегуе веднага во сила.

Во манастирот „Св. Отец Прохор Пчински“, на ИЛИНДЕН, 2 август 1944 година.

ЗА АНТИФАШИСКОТО СОБРАНИЕ НА НАРОДНОТО ОСЛОБОДУВАЊЕ НА
МАКЕДОНИЈА

Секретар,

Љупчо Арсов, с. р.

Председател,

Методија Андонов-Ченто, с. р.

⁶ „Службен весник на Федералната единица Македонија во Демократска и Федеративна Југославија“ бр.1/1945, издаден на 18 февруари 1970 година, по повод прославувањето на 25-годишнината од Првото заседание на АСНОМ

1944, 2 август, манастир „Св. Прохор Пчински“

ОДОБРЕНИЕ ОД ПРВОТО ЗАСЕДАНИЕ НА АСНОМ НА РЕШЕНИЈАТА,
ЗАПОВЕДИТЕ И ЗАДОЛЖЕНИЈАТА ИЗДАДЕНИ ОД ГЛАВНИОТ ШТАБ
НА НОВ И ПОМ И ИНИЦИЈАТИВНИОТ ОДБОР
ЗА СВИКУВАЊЕ НА АСНОМ

РЕШЕНИЕ

на Антифашиското собрание на народното ослободување на
Македонија за одобрение решенијата, заповедите и задолженијата,
земени од Главниот штаб на НОВ и ПО на Македонија
и иницијативниот одбор за свикување на АСНОМ⁷

Антифашиското собрание на народното ослободување на Македонија, на своето
Прво заседание од 2 август 1944 година, донесуе следното решение:

1 Се одобруват и потврдуваат сите решенија, заповеди и задолженија на Главниот
штаб на Народно-ослободителната војска и Партизанските одреди на Македонија,
издадени и земени во времето до ова заседание.

2 Се одобрува работата на Иницијативниот одбор за свикување на Народното
Собрание на Македонија за времето до ова заседание.

Во манастирот „Св. Отец Прохор Пчински“, на ИЛИНДЕН, 2 август 1944 година.

ЗА АНТИФАШИСКОТО СОБРАНИЕ НА НАРОДНОТО ОСЛОБОДУВАЊЕ НА
МАКЕДОНИЈА

Секретар,

Љупчо Арсов, с. р.

Председател,

Методија Андонов-Ченто, с. р.

⁷ „Службен весник на Федералната единица Македонија во Демократска и Федеративна Југославија“ бр.1/1945, издаден на 18 февруари 1970 година, по повод прославувањето на 25-годишнината од Првото заседание на АСНОМ

1944, 2 август, манастир „Св. Прохор Пчински“

РЕШЕНИЕ ДОНЕСЕНО НА ПРВОТО ЗАСЕДАНИЕ НА АСНОМ ЗА
ОДДАВАЊЕ ПРИЗНАНИЕ И БЛАГОДАРНОСТ НА НАРОДНО-
ОСЛОБОДИТЕЛНАТА ВОЈСКА

РЕШЕНИЕ

на АСНОМ за отдавање признание и благодарност
на Народно-ослободителната војска⁸

Првото пленарно заседание на АСНОМ го изразуе своето признание и народната благодарност на Главниот штаб на Народно-ослободителната војска и Партизанските одреди на Македонија за изградувањето и организуењето на нашата народна војска и за успешното раководење на операциите во борбата против непријателите на нашиот народ.

Првото пленарно заседание на АСНОМ ја изразуе долбоката благодарност на Главниот штаб и за неговата сестрана политическа работа околу собирањето на сите патриотическа[^] сили на нашиот народ, подигнуењето на името на нашата земја прет туѓина и работата околу изградуењето на истинска, демократска народна власт.

Исто така, Првото пленарно заседание на АСНОМ изразуе народно признание и благодарност на борците от народно-ослободителната војска образувана от нај свесните и најдобрите синови на македонскиот народ, — на борците кои со својата крф и коски, со својата геро јека борба и натчовешки напори и постигнатите победи, а во заедничката борба со Народно-ослободителните војски на останалите братски народи во Југославија, ги поставија основите на македонската држава и слобода. Народно-ослободителната војска е најголемата придобивка на нашата народно-ослободителна борба.

Првото пленарно заседание на АСНОМ веруе оти нашето воено раководство, а на чело со Главниот штаб, заедно со борците на Народно-ослободителната војска, ќе одат от победа до победа, се до крајното изгонуење на окупаторите от македонската земја.

Во манастирот „Св. Отец Прохор Пчински“, на ИЛИНДЕН, 2 август 1944 година.

ЗА АНТИФАШИСКОТО СОБРАНИЕ НА НАРОДНОТО ОСЛОБОДУЕЊЕ НА
МАКЕДОНИЈА

Секретар,

Љупчо Арсов, с. р.

Председател,

Методија Андонов-Ченто, с. р.

⁸ „Службен весник на Федералната единица Македонија во Демократска и Федеративна Југославија“ бр.1/1945, издаден на 18 февруари 1970 година, по повод прославувањето на 25-годишнината од Првото заседание на АСНОМ

1944, 2 август, манастир „Св. Прохор Пчински“

РЕШЕНИЕ ОД ПРВОТО ЗАСЕДАНИЕ НА АСНОМ ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ
ИЛИНДЕН - 2 АВГУСТ - ЗА НАРОДЕН ДРЖАВЕН
ПРАЗНИК НА МАКЕДОНСКАТА ДРЖАВА

РЕШЕНИЕ

На Антифашиското собрание на народното ослободување на
Македонија за прогласување на Илинден - 2 август - за
народен државен празник на македонската држава⁹

Член 1

Илинден — 2 август — се прогласуе за народен државен празник на македонскиот народ и македонската држава, како симбол на сите негови борби за неговото конечно ослободување от вековното ропство и создавање на слободната и суверена Федерална македонска држава.

Член 2

Ова решение влегуе веднага во сила.

Во манастирот „Св. Отец Прохор Пчински“, на ИЛИНДЕН, 2 август 1944 година.

ЗА АНТИФАШИСКОТО СОБРАНИЕ НА НАРОДНОТО ОСЛОБОДУЕЊЕ НА
МАКЕДОНИЈА

Секретар,

Вл. Полежина, с. р.

Претседател,

Методија Андонов-Ченто, с. р.

⁹ „Службен весник на Федералната единица Македонија во Демократска и Федеративна Југославија“ бр.1/1945, издаден на 18 февруари 1970 година, по повод прославувањето на 25-годишнината од Првото заседание на АСНОМ

МАНИФЕСТ

НА

АСНОМ

АНТИФАШИСКОТО СОБРАНИЕ ЗА НАРОДНО
ОСЛОБОДУВАЊЕ НА МАКЕДОНИЈА

1 9 4 4

МАНИФЕСТОТ ОД ПРВОТО ЗАСЕДАНИЕ НА АСНОМ ДО МАКЕДОНСКИОТ НАРОД¹⁰

МАКЕДОНСКИ НАРОДЕ,

Во дните на најголемите световни сатресенија, во времето на најкрватата борба на македонскиот народ, твоето прво Народно собрание, израснато од крвта и животите на најарните твои синови, во твое име излегува пред лицето на цел свет да каже на пријатели и душмани, на сојузеици и окупатори на блиски и далечни, оти македонскиот народ е решен да заживее слободен живот и оти никаква сила на светот не може да му застане на неговиот пат кон полна национална слобода.

Во моментот кога картечниот оган на нашите бригади го уништава крвавиот окупатор од Куманово и Струмица до Тиквеш и Дебар, кога нашата борба оди кон својата највисока точка и кога нејзиниот успешен крај стана јасен за секого, првото македонско Народно собрание излегува со прокламација за полна национална слобода на нашиот народ.

МАКЕДОНСКИ НАРОДЕ,

Овија исторически печалби кои ти ги оповестува твоето прво Народно собрание не се ии случајни ни аризани. Тиа се плод од реки пролеана крв и од купишта коски посејани од едниот до другиот крај на Македонија. Во петвековното ропство разни поробувачи е грабеа твојата земја и го поробуваја твојот народ. Единото средство које не можеше да ти биде ограбено беше борбата. Таја остана најсилното оружје во твоите раце и ти помогаа да не бидиш збрисан како народ.

Во славните денови на Илинденското востание и Крушевската Република, ти разбра колкава е силината на ова оражие. Илинденското востание откри пред цел свет колку е тврда твојата решеност да не бидиш роб на никого, ами да заживееш како слободен народ. Илинденската епопеја ти покажа и тебе колку е силна твојата тупаница кога се подигаа за извојување на слободата. И токмо таја сила ги заплаши твојте скриени и отворени душмани империјалистите од комшиските балкански држави. Уплашени од таја борбена сплотаност тие се опитаја со својата отровна пропаганда да те разединат за полесно да те поробат. И, благодарение на предатели и изменици во твоите редови, ти ја дочека решителната 1912 година разединен, закрвавен, неорганизиран и твојата земја бидува разделесна меѓу империјалистичките грабители. Во 1918 година се повторува срамната делба на Македонија, и ти не куртули од јаремот на ропството.

МАКЕДОНСКИ НАРОДЕ,

Впрегнат во невидено економско ропство, одречен како народ, обезиравен политички, заостанал просветно, ти беше през 23 годишниот живот под великосрбското ропство доведен во положение на колонијален народ. Србизирането стана националното гесло на белградските реакционери, занданите нимното единствено умиротворително средство, економскиот грабеж нимниот стопански принцип. Тоа што те одржа за тие тежки години, тоа беше твојата борба против великосрбските грабачи и нивните македонски измеќари. Во таја борба ти прогледа и узреа политички, во неа ти си ги најде овојте најдобри сојузници. Тоа беа другите поробени народи на Југославија. Тоа беше и братскиот српски народ, зад чие име се криеја поробувачите од белградската чаршија. Во борбата против великосрбските повелачи, ти го искова овоето братство со другите народи на Југославија. Тоа братство, покрај твојата борба, стана уште една гаранција за спечалване на слободата.

МАКЕДОНСКИ НАРОДЕ,

Со подлиот напад на германо-фашиските империјалисти во 1941 година Југославија бидува прегазена, а Македонија, за четврти пат во 30 години, поделена меѓу фашиските јатаци на Хитлера.

Под великобугарската окупација настанаја најтешките години на македонскиот народ.

Грабежот зема невидни до тогај размври, македонското селско стопанство бива исцело ставено во услуга на Хитлерова Германија. „Дирижираниот стопански“ грабеж ги рашири своите крила над Македонија. Не остана произведение од соелското стопанство, које можеше да куртули од реквизиционата експлоатација. Селаните беа бутнати во понорот на бедата. Со ним заедно тонеа во мизерија сите други сасловија. Целото македонско стопанство беше подложено на најбесрамен грабеж за сметка на фашиската Германија. Бугарските фашиски измеќари се преобрнаја во еајверни кучина на Хитлера. Спекулата стана неписан закон. Македонија беше стопански изцрпена. Македонскиот народ потона во дотогај невидена беда.

Дури на една страна се трубеше неуморно старата поробувачка песма оти македонски народ немало, оти ние сме биле асли Бугари, иа друга страна се полнеа зандаите со чеоните синови на Македонија, а во полицејските участаци со инквизиторски методи се мачеа народните борци. Војнополевите судови работеја усилено, интернациите обухватаја цели села и околији, на бесилките увиснаја иајдобрите синови на

¹⁰ Зборник на документи од АСНОМ, Институт за национална историја, Скопје, 1964

Македонија. Крвожедниот фашиски окупатор трша кон физичко истребување на македонскиот народ. Модерните Хуни ги надминува во крволочноста најсуровите турски катили.

МАКЕДОНСКИ НАРОДЕ,

През долгите години на ропството, тешката стварност те научи оти ти против подлите поробувачи имаш само едно сигурно оружје: борбата. И ти машки го стегна тоа оружје. Во позивот на КП на Југославија за борба, ти ја чу савеста на најдобрите твои синови. Во нејзиниот револуционарен дух ти ја осети бунтовната сила на еден поробен народ. Во нејзината организациона стегнатост ти го виде твојот тврд водач и умен организатор. Во нејзината доследност ти виде гаранција оти борбата ќе биде изведена до победоносно крај и ти не се поколеба да тргнеш со смелиот водач и организатор.

Револуционите традиции на Илинден пак оживеа. Настануват најславните години во твојата историја, настанува епопејата на светата народна ослободителна борба, во која ти се препороди како народ и се осети способен да си ја земиш садебата во собствените раце. Во неравната борба, во која ти влезе смело, израсна од малите партизански одреди првата во твојата историја Народно ослободителна војска, која го прослави македонското име по цел свет и стана страх и трепет за фашискиот окупатор. Сјајните победи при Кичево, Дебар, Тушин, Ристовец, Злетово, Кратово и Струмица са славеа историја на твојата војска. Ослободувањето на Македонија е нејзиниот свештен завет. Надахната со љубовта за својот народ, запоена со духот на Делчев, одушевена со борбениот елан на Тито, твојата војска ќе го исполни тој свештен завет и нема да го испушти оружјето од рацете дури последниот окупаторски војник не биде избркан од нашата татковина, дури последниот воен престапник и предател не добие заслужено наказание и дури слободата не биде исцело извојувана и осигурана.

МАКЕДОНСКИ НАРОДЕ

Изненаден од твојата сплотеност, исплашен од смелите удари на твојата војска, поганиот фашистички окртор разбра оти сам нема да може да се додржи во Македонија. По стариот обичај на твоите поробувачи, тој побара и најде гнасни изроди, готови за фрлената коска да го продадат собствениот народ. Чкатровци и Гузеловци, Китинчевци и Ципушевци се натпреваруваат кој поорамно да те продаде. Од шпионското служење на фашистичкиот окупатор, овие одвратни јуди стигнаа до оргасетирање на банди, составени од најкриминални ал-бански и домашни елементи, за борба против нашата Народноослободителна војска, за крволочно избивање на мирното македонско население и за палејње на македонските села.

Уплашениот фашистички окупатор сега ја фрли и последната карта во борбата против македонскиот народ. Крволочната банда на Ванчо Михајлов, потоната во невината крв на толку македонски синови, пак се јавува на предателската сцена, овој пат на чело со познатиот фашистички агент Александар Станишев. Професионалните убијци од софијските улици прават сега јалов опит со терористички јадра од коцкари и пијаници да ја отежат праведната борба на македонскиот народ за слобода.

Во борбеното единство на македонскиот народ со другите народи на Југославија, овие погани изроди ја гледаат најголемата опасност за своите противнародни планови. Ударајќи бесно против српскиот народ, тие сакаат да удраат против единството на братските народи во Југославија, да го оделат македонскиот народ од нив, да го осамат во борбата, и, изолиран од неговите сојузници, полесно да го уништат. Со овојата бесна кампања против Маршал Тито, тие се опитаа да го оделат македонскиот народ од гениалниот водач на народно-ослободителната борба и да ја закопат за вечни времиња слободата на македонскиот народ. Фрлајќи лаги и одвратни клевети против нова, демократска и федеративна Југославија, тие сакаат да го турнат македонскиот народ во поразениот лагер на фашистите и да го дотерат утре на оптуженичка клупа заедно со фашистичките злочинци.

Великосрпските хегемонисти на Дража Михајловиќ и Милан Недиќ, демаскирани како слуга на окупаторот и отфрлени од српскиот народ, презрени од демократската светска јавност, разбијени исцело во Македонија, притаени во разни германски претпријатија, дебат момеет да се фрлат на македонскиот народ и пак да го прегнат во јаремот на белградските шовинисти.

Во Западна Македонија уште живеат алабанските фашисти околу криминалците Джем и Мефаил. Потпомагаат од Чкатровци и Коцаревци, палат тие македонски села и крволочно го избиваат македонското население.

Сите овие браќа во криминалот и душмани на македонскиот народ са верни слуги на истиот господар крволочниот Хитлер. Но ти брзо ги откри пеколските планови на овие злочинци и им даде достоинствен одговор. Немилосрдната борба против фашизмот и крвавиот великобугарски окупатор, то беше твојот одговор на нивните опити да те впрегнат во јаремот на фашиското ропство. Разбивањето на контрашките банди уште во нивниот зародиш, то беше твојот одговор на нивниот опит да го разделат македонскиот народ и да е удушат неговата борба. Нераздружното братство и единство со другите народи во Југославија, то беше твојот одговор на нивните опити да те осамотат во борбата. Изградувањето на нова, демократска и федеративна Југославија на чело со маршал Тито и твојата сплотеност во редовите на Народноослободителниот фронт на Македонија, то е твојот одговор на сите планови на великосрпските хегемонисти и на разбојничките прохтеви на големоалбанските фашисти.

То е денес твојот одговор на сите овие душмани твојата праведна борба за слобода. Утре никаква сила нема да ги спаси овие продадени души од немилосрдниот народен суд. Никаква сила нема да ја запре твојата осветничка тупаница да ги разбие главите на овие гнасни изроди и подли поробувачи. Никаква сила нема да ја намали твојата величанствена борба за слобода. Борбата за твојте праведни идеали се најдува пред победоносен крај, пред полна национална слобода.

МАКЕДОНСКИ НАРОДЕ,

Од тешките борби и пролевената крв на најдобрите македонски синови излегува денес првото Народно собрание, тој симбол на твојата слобода и изразител на твојот суверенитет, и ја прокламира пред цел свет полната национална слобода на македонскиот народ во ПРВАТА СЛОБОДНА МАКЕДОНСКА ДРЖАВА. Вековниот идеал на македонскиот народ се постигнува. За прв пат после Самоила македонскиот народ створи овоја сопствена држава; за прв пат македонскиот народ ќе се осети во Македонија како во своја кука; за прв пат тој стана не дребна пара во сметките на грабежливите сили, ами слободен народ во слободна држава. Това е најголемата придобивка во историјата на нашиот народ, спечалена во гигантскиот антифашишки фронт со крвта на најдобрите синови на Македонија и со помошта на другите народи на Југославија, осигурена во нова, федеративна заедница на народите во Југославија.

Тргајќи од животните интереси на македонскиот народ, од неговите заеднички борби со другите народи во Југославија против големо-српската хегемонија и од скапите жртви дадени против заедничкиот фашишки окупатор, првото македонско Народно собрание изјавува во твое име оти МАКЕДОНСКИОТ НАРОД ВЛЕГУВА КАКО НАЦИОНАЛНО ОСЛОБОДЕН И РАВНОПРАВЕН ЧЛЕН ВО НОВА, ДЕМОКРАТСКА И ФЕДЕРАТИВНА ЈУГОСЛАВИЈА, на принципите установени на II заседание на Антифашиското веќе на народното ослободување на Југославија (AVНОJ), на кое му се признаја првата на национална слобода. Со това македонскиот народ станува градител на нова Југославија, која е дело и израз на нераздржливото единство и братство на сите нејзини народи, и најголемата гаранција како за слободата на секој отделен народ, така и за слободата на сите народи во Југославија заједно. Како дел на нова, демократска и федеративна Југославија, македонскиот народ станува сојузник на големите сили победителки.

Трвајќи од вековните идеали на македонскиот народ, првото македонско Народно собрание го прокламира пред цел свет своето праведно и неостапно сакање ЗА ОБЕДИНЕНИЕ НА ЦЕЛИОТ МАКЕДОНСКИ НАРОД на принципите на правото на самоопределување. Со това ќе се тури крај на робството на македонскиот народ во сите негови делови и ќе се создадат условија за искрена солидарност и мир меѓу балканските народи.

Видејќи свесно оти фашизмот е најголемиот враг на малите народи и на славјанството, првото македонско Народно собрание тржествено изјавува оти македонскиот народ нема да го остави оражието дури фашизмот со сите негови помагачи не биди исцело разгромен.

Борејќи се за слободата на македонскиот народ, првото македонско Народно собрание ги ПРОКЛАМИРА ПРАВАТА

НА ПОЛНА СЛОБОДА И РАВНОПРАВНОСТ НА СИТЕ НАРОДНОСТИ ВО МАКЕДОНИЈА.

МАКЕДОНЦИ И МАКЕДОНКИ, БРАКА И СЕСТРИ!

Првото македонско Народно собрание ги прокламира овие свети принципи во момент кога братската победоносна Црвена армија стапнува на германска земја и незадржимо оди кон Берлин, кога нашите англоамерикански сојузници на Запад го

пробија атлантскиот ѕид на Хитлеровата европејска заградена, кога сојузничките армии од југ наступат кон Алпите, кога приказаната со смелост Титова армија се готви да тргне на Белград, Загреб, Љубљана, Сарајево и Скопје.

Првото македонско Народно собрание ги прокламира овие големи принципи во согласие со основните решенија на Московската и Техеранската конференција, кои ги гарантираат правата на слободен живот на секој народ, ангажиран во борбата против фашишкиот окупатор.

Во овие дни се решава саѓбата на нашиот народ за векови. Историјата ве поставила пред судбоносна проба. Од вас зависи дали Македонија ќе биде заградена за робови или слободна татковина на слободни луѓе. Жертвите на вашите браќа и првоборци ве викаат на последен јуриш. Сетнината ваша и сетнината на нашата родина ве викаат на последен, одлучен бој. Наредете се сите во народноослободителниот фронт и докажете оти сте достоини синови на еден јуначен народ. Дигнете се сите против крвавиот окупатор и докажете оти сте способни да си ја спечелите слободата и изградите сами сетнината.

МАКЕДОНЦИ ПОД БУГАРИЈА И ГРЦИЈА

Обединението на целиот македонски народ зависи од вашето учество во гигантскиот антифашистички фронт. Само со борба против подлиот фашишки окупатор ќе го спечелите правото на самоопределување и обединение на целиот македонски народ под покровот на Титова Југославија, која стана слободна заедница на слободни и равноправни народи. Нека борбата на македонскиот пиомонт ве одушеви за посмела борба против фашишкиот поробувач! Нека патот на овој дел на Македонија стане и ваш пат, оти

само тој води кон слободата и обединението на целиот македонски народ! Нека вашето учество во свеопштата антифашишка борба им даде живот на принципите прокламирани на првото македонско Народно собрание и нека ги збрише искусствените граници кои разделија брат од брат, Македонец од Македонец.

БРАЌА АРНАУТИ, ТУРЦИ И ВЛАСИ

Поробувачите на Македонија од везден сакале да не разделат и скарат за полесно да ја владат нашата татковина и да ги грабат нашите народи. Тешкото минато ни покажа оти интересите на нашите народи са исти, а нивеата садба заедничка. Во овие решителни моменти сите ние изградуваме слободна Македонија. Каква Македонија ќе изградиме, таква ќе ја имаме.

Вашите синови учествуваат во македонската војска и земат веќе командни места. Вашите првоборци учествуваат како пратеници народни претставители во Народното собрание. Првото македонско народно собрание е прокламира слободата и равноправноста на сите народности во Македонија. Мобилизирајте ги сите сили поскоро да ги оствариме неговите свети принципи. Учествувајте равноправно во борбата против окупаторот за да можете равноправно да учествувате во изградувањето на слободна Македонија слободна татковина на сите народности.

ИЛИНДЕНЦИ

Крвавиот фашиски окупатор спекулира со вашите жртви и со вашата крв. Тој срамно ги изопачува целите на вашата несебична борба во миналото. Тој се опитва да го срoза вашиот авторитет, употребувајќи ве како перде за страшниот грабеж и терор спроведуван над вашата земја. Тој подмолно се опитва во најрешителните моменти да го раздели вашиот народ на стари и млади.

Се исполнуваат целите за кои вие сте се бориле. Македонија врви кон својата слобода, кои непостигнатиот идеал за кој хиладници ваши другари ги дадоа овојте животи во Илинденската епопеа. Вашиот првоборец и другар Димитар Влахов е ден од иашите водачи. Вашето место е покрај вашите синови и внуци. Напред во борбата за идеалите за кои вашата генерација се бореше, а нашата ги исполнува! Напред стари и млади за изградување на слободна Македонија!

МАКЕДОНСКА ЕМИГРАЦИЈО ВО БУГАРИЈА

Ропството на нашата македонска родина ве оддели од вашите куќи, од вашите блиски, од вашите оела и градови. Тешката садба на вашата поробена татковина ве фрли во лапите на подлиот кобурговски диктатор. Во мрачните завојувателни планови на крвавиот кобурговски дворец, на вас ви беше предопределена ролјата на воени провокатори на Балканот и на камшик во рацете на тираните против слободољуби виот бугарски народ.

Ние синовите на борческа Македонија везден сме правеле разлики меѓу убијците од бандата на Иван Михајлов и чесната македонска емиграција. Ние од везден сме знаеле оти во вашите гради никога не престанало да бие едно чесно срце на нашата обшта родина, оти нашите ндеали се и ваши идеали, и оти во вас никога не угаснало желанието да се најдете пак во вашата слободна и незастрашена македонска татковина.

Првото македонско Народно собрание ви испраќа пламени братски поздрави и ве кани во дружна борба за ослободување на Македонија и изградување на слободна Македонска држава.

Отврлете ги самоназначените водачи околу крволокот Иван Михајлов! Присаединете се кон нашиот Народноослободителен фронт за избркување на фашиските поробители! Земете учество во ослободувањето на обштата македонска татковина! Дајте го својот дел во нејзиното изградување! Нека нашата сплотеност стане остар одговор на сите поробувачки планови! Нека нашето единство стане страх и трепет за враговите на Македонија! Нека нашиот борчески патриотизам стане гаранција за подобра сетнина на нашата татковина!

МАКЕДОНСКИ РАБОТНИЦИ!

Вие први разбравте оти фашизмот е ваш најголемиот душман, најсвирипиот поробител на вашиот народ, и вие први влетовте во светата борба против него. Зад секоја победа во оваја тригодишна борба се крие пожртвованоста на вашите првоборци. Секој успех против крвавиот фашишки окупатор е израснал од крвта на вашите другари.

Во слободна Македонија, во нова Југославија, вие ќе започнете еден посрекен и подостоен за вас живот.

Во предвечерието на слободата ни еден ваш другар не смее да остане на страна од борбата. Напуштајте ги фашиските работилници, фабрики и рудници! Напуштајте ги фабриките во фашиска Германија! Влегувајте во вашата народноослободителна војска и станете нејзин грбнак! Со своето масово учество станете првоборци на Народно ослободителната борба! Со својата храброст станете гордост на нашиот народ! Со својата прикажана упорност изградувајте ја слободна Македонија и станете нејзини најпредани творители! Направете од новата македонска држава истинска, слободна, и праведна татковина на целиот работен народ.

МАКЕДОНСКИ СЕЛАНИ,

Вие најдобро осетивте на сопствената кожа што значи фашиско ропство. Во овај три години плодовите на вашиот труд се грабеа и се грабат по најбесрамен начин, а на вас ви остава само ропска работа, беда и безправие. Фашиските повелачи ве оставија да живите само за тоа, да можете да работите на нивната војна машина. Од вашиот труд се гојат окупаторските грабачи, а вие остануete гладни, голи и боси. Фашизмот ви зеде се, а не ви даде ништо.

Во овај неколку месеци се решава садбата на македонскиот народ. Садбата на Македонија е садба на македонскиот народ. Садбата на Македонија е садба на македонските селани, дека вие сте најголемиот негов дел. Не давајте ги овојте произведенија на фашиските изеденици! Кријте го житото! Избивајте ги реквизиционите комисији! Палете ги фашиските општини! Не плаќајте данаци на вашите поробители! Влегувајте смело во редовите на нашата војска! Станете сите како еден да ја извојуваме слободата и да ја изградиме слободна Македонија.

МАКЕДОНСКИ МЛАДИНЦИ И МЛАДИНКИ,

Вие бевте првата жртва на фашиските окупатори и вие тргнавте први во борба против нив. Со својата прикажана храброст вие дадовте пример како се служи на народните идеали. Вие денес го чините најборбеното јадро на нашата војска.

Во борбата што се води денес се изградува поарна младинска сетнина. Слободна Македонија вие треба да ја изградите. Со сите сили помогнете за спроведенето на решенијата на АСНОМ и за изградуенето на новата народна демократична власт во Македонија и на нашата Македонска држава.

БОРЦИ ОД НАРОДНО-ОСЛОБОДИТЕЛНАТА ВОЈСКА НА МАКЕДОНИЈА, ПАРТИЗАНИ, ВОЈНИЦИ, ОФИЦЕРИ, ПОДОФИЦЕРИ И ПОЛИТИЧКИ РАБОТНИЦИ,

Со вашата прикажана смелост вие го разнесовте македонското име по цел свет. Со својата безпримерна пожртвуваност вие му натравте страв во коските на фашискиот окупатор. Со крвта на најдобрите евои другари вие е исписавте славната историја на македонскиот народ. Победата е близу но требаат уште напори да се извојува слободата на македонскиот народ. Во гигантската борба што се води денес, вие не сте сами. Вие сте дел на славната Народноослободителна војска на Југославија, и како такви сојузници на победоносната Црвена армија и англоамериканските војски, који ги задават последните удари на фашискиот окупатор.

Запалените села по цела Македонија ве канат на освета! Поробениот македонски народ чека од вас слобода! Држете го уште поцврсто оражието спечелено со крв, јакнете ја уште повеќе вашата дисциплина и воена вештина! Дигнете го уште повисоко знамето на Гоце Делчев! Гответе се за последните удари на фашискиот окупатор! Гответе се за ослободуене на Македонија.

МАКЕДОНСКИ МАЈКИ, ЖЕНИ И СЕСТРИ,

Во овај величанствена борба вие го дадовте својот крвав дел. Во слободата на македонскиот народ вие ќе си ја спечелите и сопствената слобода. Во утрешна слободна Македонија, вие ќе бидете нејзини слободни и равноправни строители.

Учествувајте уште помасовно во народноослободителната борба! Мобилизирајте ги сите свои другарки за борба на фронт и работа во тилот. Борците на фронтот имаат потреба од вашата поткрепа. Слободата на вашиот народ имаат потреба од вашата помош. Изградувајте ја новата држава не може да се замисли без вашето равноправно учество. Прегнете ги сите за поскоро да ги оствариме принципите провозгласени од првото македонско Народно собрание.

МАКЕДОНСКИ НАРОДЕ, БРАЌА И СЕСТРИ!

Зората на слободата изгрева! Од крвавата борба израсна веќе слободна Македонска држава, во нова, демократска и федеративна Југославија. Но борбата уште не е завршена. Прегнете ги сите сили да се истргне слободата што поскоро, да се сачуват печалбите на сегашната борба, мобилизирајте ги сите снаги за изградувајте ја нашата држава и направете од неа сретна татковина на среќен народ.

Се за фронт се за победа!

Да живее првата Македонска држава во нова, Демократска Федеративна Југославија!

Да живее Првото антифашистко собрание за народно ослободување на Македонија!

Да живее Антифашисткото веќе на народното ослободување на Југославија!

Да живее Националниот комитет, на чело со лубимиот водач на Југославија Маршал Тито!

Да живее нераздржливото братство и единство на народите на Југославија!

Да живее Народноослободителната војска на Југославија!

1944, август

ПРОГЛАС ОД ПРВОТО ЗАСЕДАНИЕ НА АСНОМ ДО
МАКЕДОНСКИОТ НАРОД ЗА ОДРЖАНОТО ЗАСЕДАНИЕ И ДОНЕСЕНИТЕ
ОДЛУКИ НА АСНОМ¹¹

УДРЕНИ СЕ ТЕМЕЛИТЕ НА МАКЕДОНСКАТА
ФЕДЕРАЛНА ДРЖАВА ВО НОВА ДЕМОКРАТСКА И
ФЕДЕРАТИВНА ЈУГОСЛАВИЈА

На 2 август 1944 година Илинден се свика Првото историско Антифашиско собрание на народното ослободување на Македонија АСНОМ. 122 полноправни претставители, синови и ќерки на македонскиот народ, испитани низ маките и искушенијата на народно-ослободителната борба, собрани на своето Прво заседание во манастирот „Св. Прохор Пчински“, во присуство на делегатите: од Врховниот штаб на Маршал Тито, војните сојузнички мисии и на Главниот штаб на Србија, ја изразија суверената волја на својот народ и ги донесоја следните решенија:

1. Македонија ја прогласи за федерална држава, во нова, Демократска Федеративна Југославија.

2. Народното собрание се конституира во врховно законодателно и исполнително претставителство на македонската федерална држава.

3. Се донесе декларација, со која се гарантира слобода и равноправност на секој граѓанин и граѓанка во Македонија, без разлика на вера, националност и политичка припадност, право на секој граѓанин и граѓанка над 18 години да избира и да биде избран, слобода на совеста и вероисповеданието, право на бесплатна просвета, итн.

4. Се формира Президиум на АСНОМ со функции на привремено народно претставителство на македонската федерална држава.

5. Македонскиот народен јазик се воведува како службен јазик.

6. Илинден, 2 август, се прогласува за народен и државен празник во Македонија.

7. Се формира Комисија за испитување војните злодејствија, 1944, 2 август, манастир Прохор Пчински направени од окупаторите и нивните слуги.

8. Се формира Комисија за изработување законски проекти на македонската федерална држава.

9. Се избира 40 претставители на македонскиот народ за Антифашиското веќе на народното ослободување на Југославија и неговиот Президиум.

МАКЕДОНСКИ НАРОДЕ!

Со оваја основни историски решенија се удрени темелите на македонската федерална држава. Това се први плодови на твојата тригодишна народноослободителна борба, това се првите плодови на братството и единството со другите народи на Југославија. Оваја плодови представуваат остварување на вековните идеали на нашиот народ.

МАКЕДОНСКИ НАРОДЕ!

Антифашиското собрание на народното ослободување на Македонија е одржано во најжестокиот бој во оваја војна, кога се кинат фашиските синџири, кога геројската Црвена армија наступва кон Берлин, а мошните сојузнички армии настапуваат од запад и југ на Париз и Германија, кога нашата јуначка Народноослободителна војска на Југославија навлегува во последен бој со фашиските окупатори. Во оган и крв на развирената и решаващата битка, во зората на победата, македонскиот народ преку своето Антифашистко народно собрание си ја кажа думата за својата судба.

¹¹ Зборник на документи од АСНОМ, Институт за национална историја, Скопје, 1964

Фашиските окупатори и нивните слуги се пред пропаст, ама ги превземат сите мерки како би го одложиле своето пропаѓање. Они изнајдуват нови трикови, како би го задржали македонскиот народ мирно да го поднесува фашискиот јарем. Ванчо Михајлов и неговата група издајници и крвници на македонскиот народ, готват платени банди да по истеглувањето на бугарските фашиски војски ја завладејат Македонија за сметка на Хитлер или некој друг господар.

Од друга страна, това исто се готви и од најголемиот издајшки слуга на Хитлера Милан Недик, кој се токми да умаршува во Македонија и да го обнови големосрпското ропство.

МАКЕДОНСКИ НАРОДЕ! РОДОЉУБИ И РОДОЉУБКИ!

Слободата е на прагот Темелите на нашата федерална држава се удрени! Ама баш није сите требе да бидеме на штрек. Сега баш треба да се прибериме аите во Народноослободителниот фронт на Македонија, во нашата Народноослободителна војска, за да ги сачуваме придобивките на досегашната борба. Краен е час за секој еден Македонец да го отфрли секое колебание и тргае во последен бој за слобода на иашиот вековно поробен народ.

Во името на иовата македонска држава, во името на нејното изградување, ние ви викаме:

Уште повеќе зацврснете го единството на целокупниот македонски народ преку Народноослободителниот фронт на Македонија единството, кое ти овозможи создавање на македонската држава, единството, које ќе ти ја сочува таја држава!

Стани целиот на вражено востание и навлези во својата Народноослободителна војска на Македонија, војската која ти создаде држава и која ќе знае да ти ја сочува! Разрасни ги што по скоро своите бригади во мошнш дивизии и корпуси!

Уште посилно пристапите кон формирањето на народно-ослободителните одбори, органите на новата народнодемократска власт, преко која треба да се соберете за изградувањето на новата македонска држава!

ДА Е ЖИВА СЛОБОДНА МАКЕДОНИЈА ВО ДЕМОКРАТСКА И ФЕДЕРАТИВНА ЈУГОСЛАВИЈА!

ДА Е ЖИВО АНТИФАШИСКОТО СОБРАНИЕ НА НАРОДНОТО ОСЛОБОДУВАЊЕ НА МАКЕДОНИЈА.

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Ky dokument është punuar në suazat e Projektit "Vendosja dhe Zhvillimi i Institutit Parlamentar" të Kuvendin e Republikës së Maqedonisë, i kofinancuar nga Agjencia Zvicerane për Zhvillim dhe Bashkëpunim (SDC) me mbështetje këshillëdhënëse të Institutit Nacional Demokratik (NDI).
Mendimet e shprehura nuk i reflektojnë edhe qëndrimet e SDC-së ose NDI-së.